

De kleine parelmoervlinder in Zeeland in 2014

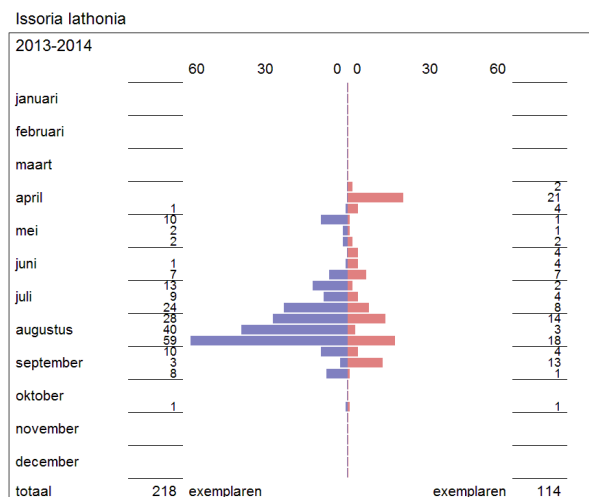
In 2014 zijn in Zeeland 67 waarnemingen verzameld waarbij 114 kleine parelmoervlinders zijn geteld. Het waarnemingsgemiddelde komt hiermee op 1,7. Dit is vergeleken met 2013 een halvering, dus een behoorlijke tegenvaller. De voorgaande jaren 2011, 2012 en 2013 laten hogere waarnemingsgemiddelden zien, terwijl in de jaren 2004 tot en met 2010 die gemiddelden lager zijn. Dit kan te maken hebben met de waarnemersactiviteit maar vaak speelt ook het weer hierbij een belangrijke rol.

Tabel 1. De kleine parelmoervlinder in Zeeland met waarnemingen, exemplaren en gemiddelden per jaar

Atlasperiode 1993 t/m 2002	waarnemingen	exemplaren	gemiddelde
2004	13	19	1,5
2005	40	80	2
2006	28	34	1,2
2007	9	9	1
2008	12	15	1,3
2009	29	42	1,4
2010	21	27	1,3
2011	44	93	2,1
2012	95	183	1,9
2013	103	218	2,1
2014	67	114	1,7

De invloed van het weer is meestal goed terug te zien in een vlieggrafiek, zo ook bij de kleine parelmoervlinder. Omdat de kleine parelmoervlinder in drie generaties vliegt van april tot en met september is gedurende het gehele seizoen het weer van belang. Zo is in de grafiek te zien dat dankzij het zachte voorjaar in 2014 de eerste vlinders ongeveer twee weken eerder vlogen dan in 2013. In de tweede decade (periode van 10 dagen) van april werden zelfs de meeste kleine parelmoervlinders gezien. Het bovengemiddelde warme voorjaar heeft niet gezorgd voor grotere aantallen kleine parelmoervlinders in de zomermaanden. Zo werden in de mooie julimaand maar weinig kleine parelmoervlinders geteld. In de tweede decade van augustus zijn vanwege het slechte weer weinig waarnemingen verzameld. Na de koele en natte periode in augustus volgden aan het eind van deze maand en in september tenslotte nog aardig wat waarnemingen.

De eerste waarneming werd gedaan op 5 april in de Sophiapolder bij Oostburg. Hiervan is helaas geen bewijs. Dit was voor deze waarneming wel gewenst, want de combinatie locatie-tijd-waarnemer maakt de waarneming dubieus. De eerste zekere waarneming is op 10 april en komt uit de tuin van Marlies Jongejan aan het zweefvliegveld bij Nieuw-Haamstede. Op 13 april werden door Joop Scheibeler de eerste kleine parelmoervlinders op Walcheren gezien in Oranjezon. Een dag later werden door deze auteur 14 kleine parelmoervlinders geteld in de Zeepeduinen, waarvan een waarneming van 9 stuks het hoogste aantal van 2014 bleek te zijn. De voorlaatste kleine parelmoervlinder werd door Marlies gezien en de allerlaatste, overigens erg late waarneming door Marcel Klootwijk was op 27 oktober in Oranjezon bij Oostkapelle.

In 2014 werden in alle decades van begin april tot en met eind september kleine parelmoervlinders gezien.

De verschillende regio's

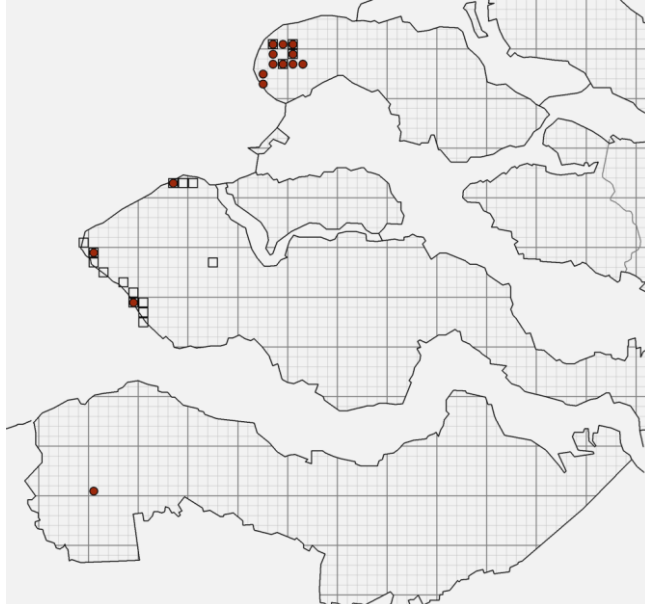
Op Walcheren deed de kleine parelmoervlinder het niet zo best. Werd de kleine parelmoervlinder in 2013 nog in 13 kilometerhokken waargenomen, in 2014 was dit in nog maar 3 kilometerhokken het geval. Vooral de situatie in het zuidwestelijke duingebied van Walcheren was dramatisch; de populatie in het duingebied bij Valkenisse lijkt vrijwel verdwenen. Arjan van Gilst kon gedurende zijn vele wektellingen aldaar namelijk slechts 2 keer een kleine parelmoervlinder noteren. Op de Golfbaan bij Domburg hebben de waarnemers van de KNNV Walcheren, in tegenstelling tot 2013 (7 ex.), in 2014 zelfs geen enkele kleine parelmoervlinder gezien. De populatie in het Oranjezongebied bij Oostkapelle deed het weliswaar iets minder goed dan in 2013, maar met 32 vlinders en een waarnemingsgemiddelde van 2,5 lijkt de populatie toch wel ongeveer gelijk aan 2014, dus vrij stabiel.

Tabel 2. Vergelijking tussen de waarnemingen, gemiddelden en exemplaren tussen 2013 en 2014

	waarnemingen	exemplaren	gemiddelde	waarnemingen	exemplaren	gemiddelde
	2013	2013	2013	2014	2014	2014
duinen Schouwen Duiveland	24	35	1,5	50	78	1,6
duinen zuidwest Walcheren	64	132	2,1	3	3	1
duinen noordwest Walcheren	19	50	2,6	13	32	2,5
Zeeuws-Vlaanderen				1	1	1
totaal	103	218	2,1	67	114	1,7

Het positieve nieuws komt van Schouwen Duiveland waar in maar liefst 11 kilometerhokken 78 kleine parelmoervlinders werden geteld. Opvallend is dat het waarnemingsgemiddelde vrijwel gelijk is aan 2013. Van de 78 vlinders werden er 23 tijdens het karteringsonderzoek van de Zeepeduinen genoteerd. De populatie van de kleine parelmoervlinder in de Zeepeduinen blijkt stabiel sinds de eerste kartering in 2001. In het gebied zijn twee grote kernpopulaties aanwezig op plekken waar veel duinviooltjes voorkomen. Eén van deze plekken ligt verder in het terrein, dicht bij de Meeuwenduinen. De tweede plek ligt pal achter het slotbos op de grens van het open duin. Het bijzondere van deze voortplantingslocatie is dat deze mede in stand gehouden wordt dankzij de mens, waarover verder meer.

Figuur 1. Waarnemingen van de kleine parelmoervlinder in 2013 en 2014

2013 = Transparante vierkante blokjes

De kleine parelmoervlinder werd in 2013 in 26 kilometerhokken waargenomen.

2014 = Rode rondjes

De kleine parelmoervlinder werd in 2014 in 15 kilometerhokken waargenomen.

Gezamenlijk

In 2013 en 2014 samen werd de kleine parelmoervlinder in 39 kilometerhokken waargenomen.

In 7 kilometerhokken werd de kleine parelmoervlinder zowel in 2013 als in 2014 waargenomen.

Voorbeeldlocaties

De kleine parelmoervlinder komt evenals de heivlinder in Zeeland alleen in de duinen voor, vaak in hetzelfde biotoop. De voortplantingslocaties, de plekken waar veel duinviooltjes bij elkaar groeien, zijn van cruciaal belang voor de rupsen. Twee langdurig stabiele voortplantingslocaties liggen zoals eerder genoemd in de Zeepeduinen op Schouwen Duiveland. Daarvan is de locatie achter het slotbos een mooie voorbeeldlocatie (zie kadertekst) voor beheerders van duingebieden. Voor het primaire duin kan deze plek een referentiebeeld zijn voor het deels (her)inrichten van duinovergangen.

Voor beide soorten is de Zeepeduinen een goed voorbeeld van een duingebied waar stabiele populaties voorkomen. Zoals ook genoemd in het jaarverslag over de heivlinder is het areaal aan voortplantingsbiotoop, de overgangen van stuifzand naar schraal duingrasland, dankzij begrazing met Shetlandpony's in stand gebleven en waarschijnlijk zelfs toegenomen. Positief is dat het netwerk aan wandelpaden in het gebied hierbij een extra bijdrage levert.

Kader 1. Mensen en Shetlandpony's: goed voor zandverstuivingen en viooltjes in de Zeepeduinen

Veel plekken met kaal zand worden in stand gehouden door wandelaars (zandpaden) en Shetlandpony's. Er ontstaan hier en daar nieuwe stuifplekken als gevolg van betreding van Shetlandpony's. Deze instandhouding is erg belangrijk want juist op de overgangen van kaal zand naar schraal duingrasland bevinden zich populaties van duinviooltje en honds- of zandviooltje. Aan de randen van de speelplek in het duin, direct grenzend aan het slotbos, bevindt zich een grote groeiplaats van het duinviooltje. Deze speelplek is een mooie voorbeeldlocatie, die laat zien dat zelfs de aanwezigheid van mensen in de duinen gunstig kan zijn voor soorten. Duidelijk is te zien welk effect zandverstuiving heeft op de ontwikkeling van duinviooltjes, want juist aan de randen van de stuifplek groeien grote aantallen Duinviooltjes.

Speelplek tussen de Zeepeduinen en het slotbos met aangrenzend een grote groeiplaats van het Duinviooltje

Beheer van het duingebied is noodzakelijk.

Omdat de kleine parelmoervlinder grotendeels in hetzelfde biotoop voorkomt als de heivlinder geldt een gelijksoortig beheersadvies. Het accent ligt voor de kleine parelmoervlinder iets meer op het schrale duingrasland en voor de heivlinder wat meer op stuifzand. De nectarbehoefte van beide soorten is groot. Kleine parelmoervlinders zijn zeer mobiel en prima in staat om nectarplanten buiten het voortplantingsgebied te vinden. Vandaar dat de kleine parelmoervlinder ook regelmatig in tuinen wordt gezien zoals bijna wekelijks in de tuin van Marlies Jongejan in Nieuw-Haamstede en wat minder regelmatig in de tuin van Hennie Ravesteijn in Burgh-Haamstede. De vlinders moeten op een gegeven moment echter toch weer terug naar de voortplantingsplekken. Aangezien veel vliegen ook veel energie kost is het daarom altijd beter dat er in de buurt van de voortplantingslocaties veel nectar aanbod is. Wat betreft de Zeepeduinen blijken de Shetlandpony's niet goed in staat om de reeds verruigde zones en duinvalleitjes aan te pakken, waardoor het nectaraanbod de laatste jaren steeds meer onder druk kwam te staan. Dit probleem is door Natuurmonumenten onderkend en wordt de komende jaren grootschalig aangepakt. Door het rigoureuze verwijderen van Amerikaanse vogelkers, berken en het afplaggen van ruigtes en valleitjes, waarmee overigens in 2014 al is begonnen, zullen de omstandigheden voor veel typische duinsoorten sterk verbeteren. Het werk wordt in fases, verspreid over drie jaar uitgevoerd. Het nectaraanbod zal hierdoor ongetwijfeld sterk verbeteren. Er zullen excursies worden georganiseerd om dit mooie voorbeeldgebied te bekijken.